

Revolucionar Ivica Mesarić

Davno, odmah po mom dolasku u Pitomaču, na zidu hodnika škole opazio sam spomen-ploču postavljenu u čast dvojici mladih učitelja, Ivici Mesariću i Zlatku Papišti. Od toga dana, u više navrata, razmišljao sam gdje da pronađem i pročitam nešto o njima. Uzalud sam tražio knjige i listao stranice. Nigdje nikakva podatka. To me potaklo da pridem prikupljanju podataka o ovoj dvojici prosvjetnih radnika. Posao nije bio nimalo lak ni jednostavan, ali je bio zanimljiv. Sretan sam što sam uspio saznati sve ovo što slijedi i što mogu napisati nešto o jednom od njih, o Ivici Mesariću, a, vjerujem, da ću uskoro moći i o drugom.

Ivica Mesarić bio je mlad. Imao je svoje zvanje, posao, lijepu i sigurnu budućnost. Nije se zadovoljio time. Izabrao je teži put, put čiji se kraj nije mogao ni sagledati. Zašto je krenuo tim putem? To je pitanje na koje sam tražio odgovor.

Dječak koji je odgojen u kući naprednih roditelja, u kojoj politika nije bila strana, nije mogao ostati imun na nju. Upijao je kao spužva, mada se to na njemu nije primjećivalo. Njegov izbor škole izgledao je slučajno, a meni se čini da je bio namjeren. Želio je što prije postati materijalno nezavisan, stati na čelo mlade generacije i sela, koje je toliko volio i cijenio, te ih kao luč povesti naprijed, u ljepši i sretniji život.

Boravak u školi u Zagrebu, u tim burnim predratnim godinama i na početku samoga rata, kada je KP Jugoslavije čvrsto stala na noge i povela narode u borbu ni ovog mladića nije mogao ostaviti mirnog. Dobro je znao što se događa i što se sprema. Nije sjedio skrštenih ruku. I on se spremao. Spremao se za životni poziv. Odmah po završetku škole prihvatio je rad na najosjetljivijem i najhumanijem zadatku. Otišao je raditi na selo, u školu. Odlučio je pomoći mladima jer i sam je bio mlad. S jedva devetnaest godina učio je druge, spremao ih za život. Doživio je i osjetio rat. Nije čekao. Sam se uključio u nj, polako, tiho. Drugacije nije ni mogo. Takav je bio: nježan, plah, umiljat, ali odlučan i čvrst, siguran i pouzdan. Okupljao je oko sebe djecu, seljake, mlade. Govorio im i učio onome što je i sam od života učio. Zapalio je u njima vatre koje su u njemu tinjale. Bio je sretan kada su mu poslovi us-

pijevali. U radu je bio uporan, izdržljiv i neumoran. Danju je boravio u učionici i selu, a noću na terenu, sastancima, uz knjigu i pišma.

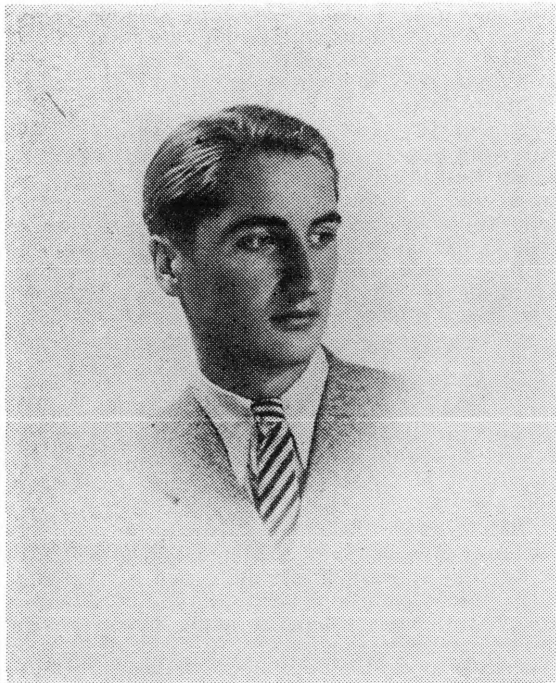
Jednoga dana i to se izmijenilo. Blížila se kraju druga školska godina njegova rada i boravka u Donjim Bazijama, a o Ivici Mesariću znali su već u svim okolnim selima. To nije promaklo ni ustaškim vlastima. Bacile su oko na njega, ali prekasno. Tog lipanjskog dana oprostio se od svojih učenika i otišao u partizane.

Posjećivao je sela, obilazio ljude, razgovarao, savjetovao, ukazivao i pomagao. Bio je sada u uniformi partizanskog oficira, na zadatku Partije. Nastavio je započeto, a stao je samo jednom, 29. ožujka 1944. izrešetan neprijateljskim mecima. Toga dana ugasio se život mladog prosvjetnog radnika, učitelja, skojevca, komuniste i borca Ivice Mesarića, političkog komesara Podravske bataljona NOVJ-a. Bila je to njegova obaveza izrečena pred samim sobom: za narod i Partiju. Izvršio ju je časno i pošteno.

Da bismo bolje upoznali lik Ivice Mesarića potrebno je poznavati i neke biografske podatke, čuti mišljenja onih koji su ga poznavali. U tome, na žalost, neću moći ići uvijek i vremenskim slijedom događaja, ali se nadam da ću biti dovoljno jasan i da će svaki čitatelj dobiti pravu sliku o njegovim ljudskim vrijednostima.

Pavao Mesarić, djed Ivičin, bio je postolarski pomoćnik, koji je kao mladić radio u Mađarskoj. Tamo je upoznao Karolinu, doveo je u domovinu i njome se oženio. Iz tog braka rodilo se osmero djece, šest kćeri i dva sina. Postolarsku radionicu i veliko seosko imanje Pavao Mesarić imao je u središtu Pitomače (današnja Obrtno-štedna zadruga i okolica). Iako su oboje bili nepismeni, uspješno su vodili poslove postolarske radionice i velikog imanja. Zanat je dobro išao pa je Pavao držao po nekoliko pomoćnika.

Njegov sin Adam krenuo je očevim putem. Izučio je postolarski zanat kod oca Pavla, a kasnije je otvorio i svoju radionicu, odmah do očeve. Podijelili su poslove i uspješno ih razvijali. Radionica, u kojoj je bilo po pet-šest pomoćnika i po nekoliko sezonskih radnika, ka-

Ivica Mesarić za vrijeme školskih dana u učiteljskoj školi u Zagrebu

snije se razvila u malu tvornicu s dvadesetak i više radnika. U međuvremenu Adam se oženio Katarinom Grgačić i stvorio svoj dom. Rođena su djeca: Gizela, danas profesor u mirovini, Ivka, nastavnik u mirovini, Milan, profesor, doktor, savjetnik u diplomatskoj službi SFRJ i Ivica, učitelj. Otac Adam, koji je bio školovan (imao je dva razreda gimnazije), uspješno je vodio posao, a majka Katarina bila je vrsna domaćica. Kako su djeca rasla tako su upućivana na školovanje. Pučku (osnovnu) školu sva su završila u Pitomači, gimnaziju Gizela i Ivka u Slavonskoj Požegi, a Milan i Ivica u Zagrebu. Nastavak školovanja za sve je bio u Zagrebu. Svako dijete odabralo je svoj životni poziv i otac je bio zadovoljan. Jedino Ivica nije želio nastaviti studij. Za njega je zvanje učitelja bilo najviše što je želio. To je bio njegov ideal. Oni koji su ga poznavali, a njegova majka najviše, davali su mu u tome punu podršku, i nisu pogriješili. Čovjek koji je od djetinjstva volio ljude, cijenio njihov rad, život u prirodi i s prirodom, koji je odlučio dati sebe za dobrobit drugih, nije ni mogao odabrati ljepši i humaniji poziv. Život je to kasnije, istina grubo, bez imalo samilosti, potvrdio.

Ivica Mesarić rođen 13. lipnja 1922. godine u Pitomači, od oca Adama i majke Katarine. Poginuo je 29. ožujka 1944. godine, kao politički komesar Podravske bataljone, u borbama s ustašama kod Čačinaca.

Pučku (osnovnu) školu završio je u Pitomači, gimnaziju i učiteljsku školu u Zagrebu, gdje je diplomirao u ljetu 1941. godine. Tokom čitavog školovanja bio je vrlo dobar učenik. Po završetku školovanja otišao je na svoje prvo radno mjesto u selo Donje Bazije u Slavoniji, kotar Podravska Slatina, gdje je radio kao učitelj do lipnja 1943. godine kada je otišao u partizane.

Po dolasku u Donje Bazije upoznao se s ljudima, a zbog svoje mladosti, blage naravi, lijepog pristupa i ophođenja s ljudima postao je omiljen u selu. To mu je stvorilo mogućnost da se odmah aktivno uključi u politički rad za koje je bio spreman. Odmah je počeo okupljati mlade ljude oko sebe, prikupljati oružje, municiju, lijekove. Dosta toga donosio je iz Pitomače, pa i uniformu koju je već ranije nabavio. Uspješno je surađivao s organizacijama NOP-a, a 1942. godine, kao skojevac, svjesno i požrtvovno u pozadini je izvršavao sve povjerene mu zadatke. Stekao je veliku popularnost kod mladih, a u lipnju 1943. godine napustio je rad u školi i otišao u partizane.

Dobro poznavanje ljudi i terena, njegove izvanredne osobine, drugarstvo, hrabrost i snalažljivost omogućili su mu da postane politički komesar bataljona. To ga je još više angažiralo u radu, jer sada je, uz borbu, kao partijski radnik-aktivista radio i na terenu na prikupljanju pomoći, organiziranju SKOJ-a i Partije, pridobivanju ljudi za NOP i odlazak u partizane. U svim poslovima postizao je izvanredne rezultate, a stalnom vezom s narodom raskrinkavao je neprijatelja i razbijao famu o odmetnicima u šumi. To je omogućavalo razvitak pokreta, stvaranje slobodnog teritorija i narodne vlasti na njemu. Održavanje jednog mitinga u Čačincima imalo je tragične posljedice za partizane. Iznenadan, planiran, dobro organiziran i od izdajnika potpomognut napad ustaša, odnio je narodnim borcima velike žrtve. Među poginulima našao se i Ivica Mesarić, koji se, teško ranjen, uspio sakriti, ali je predugo ostao bez potrebne mu pomoći i od teških je rana iskrvario, 29. ožujka 1944. godine, nedaleko sela Čačinaca. Našli su ga drugi i njegovo izmrcvareno tijelo, zajedno s ostalim poginulim borcima, sahranili u zajedničku grobnicu u Čačincima.

Godine 1953. na inicijativu organizacije SUBNOR-a Pitomača, posmrtni ostaci Ivice Mesarića iz Čačinaca su prenijeti u Pitomaču i sahranjeni, uz sve vojne počasti, u zajedničku grobnicu boraca NOR-a. Prije dvije godine tu je podignuta spomen ploča Ilici Mesariću borcu NOR-a, čiji je život ugrađen u temelje naše socijalističke domovine.

O životu Ivice Mesarića razgovarao sam s njegovim sestrama, braticima, susjedima, dru-

Ivica Mesarić u partizanima, jesen 1943. godine

govima iz školskih klupa, borbama u ratu i mnogima koji su ga poznavali. Svi oni govore o nizu osobina koje su krasile ovog mladog čovjeka čiji se život ugasio u dvadeset i drugoj godini življenja, u cvijetu mladosti, ne dočekavši ono što je najviše želio — slobodu.

Iz razgovora sa Slavkom Majnom, zabilježio sam: »Ivica je bio dobar dječak, poslušan, drag. Volio se igrati, kao i sva druga djeca, ali u njemu je bilo nešto posebno. Često je dolazio k nama u radionicu, igrao se, pitao. Za novac koji je od oca dobivao često je kupovao cigarete, donosio u radionicu i dijelio radnicima. Kući je iz škole dolazio samo za praznike i za vrijeme ljetnih raspusta. Volio je nogomet i rado se družio s mladima, naročito s nogometašima i sportašima. Bio je društven, svirao je, plesao. Otišao je u učiteljsku školu u Zagreb, završio je i primio posao u Donjim Ba-

zijama. Tu je došla do izražaja njegova ljubav prema djeci, ljudima, prirodi, konjima, ali za kratko. Rat je tražio svoje. Otišao je i nije se vratio. Bilo je to njegovo prvo i posljednje radno mjesto.«

Slavko Dijaković, koji je u društvu s Ivicom bio samo nekoliko puta, i to već kao učiteljem, kaže: »S Ivicom sam malo bio, ali, koliko ga znam, bio je dobar čovjek, prema svima prijazan. Volio je stoku, zanimala ga je poljoprivreda, posebno vinograd, jako je volio rad na polju i konje. Nikada mu nije bilo dosadno. Ljudi su ga voljeli, pozdravljali su ga izdaleka, iako je tek došao u selo.«

Slava Prepelec radila je kod Mesarićevih kao djevojka i svu djecu zna odmalena: »Ivica je bio dobar dječak. Najviše se volio igrati po vrtu; nosio je travu, hranio stoku. Životinje su mu bile drage, posebno pas Lord. Volio je kolače, kompote i voće, a toga je bilo dosta. Majka im je spremala bogatu zimnicu, bila je dobra domaćica.«

Blanka Hren, sestrična, koja je nešto mlađa od Ivica, prisjeća se djetinjstva i kaže: »Sjećam se da smo se rado igrali na vrtu i u voćnjaku; jurili smo i lomili sve što je bilo pred nama, a ujna je na nas malo vikala da samo »londjeramo« (lomimo, uništavamo). Jednom nas je Ivica htio ponuditi višnjama i kako ih je brao odlomio je poveliku granu. Da to sakrije pred majkom odvuкао ju je iza peradarnika. Tamo smo sve pojeli s grane, ali ju je ona ipak pronašla, no nije bilo ništa posebno.«

Ivan Kos, bio je Ivičin školski drug, prijatelj i susjed. Bio je sretan kad je čuo da ga pitam za Ivicu i rado mi je ispričao o njemu: »Ivicu znam od najranijeg djetinjstva. Bili smo blizu, susjedi. Zajedno smo se svaki dan igrali, išli u školu sve četiri godine zajedno. Sjedio je ispred mene. Bio je dobar dječak, pravi drug. Iako je potjecao iz imućnije obitelji, a ja iz seljačke, nikad to nisam osjetio. Štoviše, bio je bolji za posuditi i dati nego druga djeca. Prvi je imao gumenu loptu pa smo se često njome igrali. Kad sam čuvao krave dolazio je k meni i tako smo zajedno provodili vrijeme.

Dobro se sjećam, bili smo siromašni. U gotovo svim seljačkim kućama jeo se kukuruzni kruh, a samo ponegdje, ili ponekad, »smes« (kruh od raži i kukuruza). Ivica je znao donijeti od kuće komad toplog, svježeg bijelog kruha, koji je ličio na kolač, a mi smo ga zvali »topljak«, pa se onda mijenjao sa mnom. Ja sam se hvalio majci da sam jeo bijeli kruh, jer je to bila rijetkost kod seljaka, ali i Ivica je trčao kući i hvalio se majci s tvrdim kukuružnjakom.

Kada smo završili pučku školu on je otišao u gimnaziju i učiteljsku školu, a ja na zanat. Uvijek smo održavali veze, bili smo zajedno uvijek kada god je dolazio kući. Ostali smo dobri prijatelji.

Slava Švarbić, r. Begović, koja je s Ivicom išla u školu, sjeća se jednog događaja iz razreda: »Jednog dana došli smo u školu. Ivica je

sjeo u klupu u kojoj inače nitko nije sjedio, i nešto se zamislio. U razred je ušao učitelj i primijetio da je Ivica na drugom mjestu i nekako tužan, pa ga je upitao: 'Što si tu sjeo?' 'Pržganu juhu', odgovara Ivica i zamišljeno gleda dalje. 'Što si tu sjeo Ivica', ponavlja učitelj pitanje. 'Pržganu juhu', nešto glasnije odgovori Ivica. 'Ma ne pitam te što si jeo, nego što si tu sjeo?' Sada tek Ivica shvaća o čemu se radi, jer se cijeli razred grohotom smije. Inače je Ivica bio ozbiljan dječaćić, tih, miran, dobar. Ni znalo se nije za njega.«

Da bih došao do osnovnih podataka i u svom istraživanju krenuo dalje, obratio sam se Ivičinim sestrama Ivki i Gizeli, koje su mi, ukoliko, zajednički, rekly sve o Ivici i porodici: »Bilo nas je četvoro djece, dvije sestre i dva brata. Ivica je bio najmlađi. Osjećajan, nježan i privržen nama starijoj braći. Volio je život na selu, pa je zato i odabrao zvanje učitelja. Bavio se sportom, igrao je nogomet, tenis. Bio je vrlo društven, svirao je nekoliko instrumentata, harmoniku, gitaru, violinu. Sjećamo se kada je zaželio imati harmoniku. Tata mu je tu želju ispunio. Jedne zimske noći vratio se s harmonikom iz Zagreba. Sjeo je kraj tople peći i sav razdragan počeo svirati. Još i sada kao da vidim njegove oči koje su se iskrile pune životne radosti. S tom harmonikom otišao je i u partizane. Vjerojatno je i tamo s drugovima svirao i pjevao. Samo, za njega su i pjesma i borba trajale kratko.« Sestra Ivka nastavlja: »Naš zadnji susret bio je u travnju 1943. godine. Došao je u Karlovac sa zadatkom da nabavi lijekove za ranjene i bolesne borce. Bio je skojevac i radio je ilegalno. Hodali smo po karlovačkim ljekarnama i kada je napunio koferčić krenuo je na vlak, opet u Podravinu. Otrpila sam ga na stanicu. Oprostili smo se i ne sluteći da se više nikada nećemo vidjeti. Uza sve opasnosti u kojima smo živjeli, nama se činilo da je život tek pred nama, te da ćemo kraj rata i slobodu dočekati svi zajedno. U partizane je otišao u lipnju kada i brat Milan. Oca su nam zatvorili u Pitomači, a kasnije u Đurđevcu zbog suradnje s partizanima i prikupljanja »crvene pomoći«. Iz zatvora je nekako pobjegao i otišao u partizane. Majka je došla k meni u Karlovac. Sestra Gizela bila je uhapšena u Zagrebu i zatvorena kao talac za braću i oca. Majka i ja smo bile pod stalnom paskom policije, vođene kao taoci za naše borce-partizane.

Kada je 6. svibnja 1945. godine oslobođen Karlovac, veselje je bilo veliko, ali i strepnja i iščekivanje što je s našima. Jedne večeri došao je brat Milan, kada je naša nova vlada išla iz Šibenika u Zagreb, te je prenočila u Karlovcu. Radost je bila velika, ali je kratko trajala. Mama je odmah pitala za Ivicu i tatu. Brat je najprije šutio i u čudu nas gledao. Mislio je da mi već sve znamo, a onda je, na majčino navaljivanje, na kraju samo rekao: »Njih više nema«. Majka je probljedila i zanijemila. Sreća našeg susreta bila je nasilno pre-

Borci Podravskog bataljona (zimi 1943/44. godine), slijeva Ivica Mesarić, politički komesar bataljona, Luka Tomašević Duzluk, komandir čete i Mirko Ceranić, sekretar čete

kinuta. Poslije smo nešto malo saznali o Ivičinoj smrti, ali ni danas još ne znamo kako je sve to bilo, a voljeli bismo znati. To bi nam bila jedina utjeha za njegov izgubljeni život.«

Sada se moram vratiti nekoliko godina unazad i s nekoliko opisa iz života, karakterističnih za to vrijeme i za ljude kakav je bio Ivica, popuniti sliku o mladiću koji je u djetinjstvu drhturio od straha u vlastitu krevetu, a kasnije hrabro, neustrašivo, smjelo i bez bojazni jurio na neprijatelja, koji je tako znački vodio svoje borce iz bitke u bitku, ali koji je, kao i svi drugi ljudi, mogao pogriješiti. Samo, na

žalost, borci NOB-a nisu imali pravo na greške, niti mogućnosti da ih ispravljaju; zato ih nisu ni činili. Ako su im se pak dogodile, pogreške su bile skupe, nenadoknadive. Njihovo djetinjstvo bilo je isto kao i u sve druge djece. Voljeli su iste igre, imali svoje ljubimce, zabavljali se kao i druga djeca i kasnije kao mladići. Tako je i Ivica od malena volio bombone koje je njegova majka sama pripremala, i njima je dražio psa Lorda, ali nosio ih je i svojim drugovima koji ih nisu imali.

Njegova ljubav prema prirodi rođena je i usađena u njega u najmlađim danima. Često je s djedom i bakom odlazio u vinograd zvan Kladerski brijeg na Bilo-gori. Tu je kraj klijeti raslo visoko drvo na koje se kao vjeverica penjao do samog vrha te odatle promatrao prostranu podravsku ravnicu i uživao u njenim ljepotama. S bakom je odlazio do izvora po svježju vodu, a ona mu je pripremala izvanredno dobar gulaš koji je Ivica posebno volio. Uživao ga je jesti u goricama iz bakinih zemljanih zdjelica. To vrijeme provedeno s djedom i bakom, često ostajanje s njima i po cijeli dan, načinilo je od njega njihova ljubimca. No nikada nije zaboravljao braću i sestre, pa ni

onda kada se radilo o stvarima koje je i sam jako volio. Jednom prilikom čuvao je bombonijeru, koja je tada bila prava rijetkost, sve do »ferija«, da bi s ostalim podijelio bombone. Bio je presretan kada je vidio da se i mi tome veselimo.

Odlazak u školu u Zagreb svima je teško pado, ali njemu posebno. Često do Zagreba ne bismo progovorili niti jedne riječi. Nitko se nije usudio poremetiti mir i razmišljanje o kući i onom što smo ostavili, a svi smo mislili samo na to.«

Otac je želio da i Ivica studira. No, kod njega te želje nije bilo. Volio je selo, prirodu i ljude. Zbog toga se odlučio na učiteljsko zvanje, a u tome mu je i majka mnogo pomogla. Bio je marljiv i dobar učenik. Rado je čitao i sam si kupovao knjige. Upotpunjavao je svoju biblioteku.

Kada je dolazio kući za vrijeme praznika ili ljetnog raspusta, igrao je, zajedno s bratom Milanom, nogomet u mjesnom klubu »Tomislav«. Tu su ga svi poznali pod nadimkom Pičo. Bio je omiljen mladić, druželjubiv, simpatičan, kulturni, fin. Kud god smo išli on

Sahrana posmrtnih ostataka Ivica Mesarića u Pitočači 1953. godine

nas je zabavljao, svirao, pjevao. S njim je uvijek bilo lijepo i veselo. Rado se družio s radnicima, donosio nam cigarete iz Zagreba, pa i po koju loptu.

Po završetku škole i odlasku na radno mjesto u Donje Bazije, nije više tako često dolazio kući. Imao je mnogo posla, a i sam ga je našao. Kada bi došao kući nikada se nije dugo zadržavao, jer uvijek je žurio natrag. Kod kuće je pokupio sve lijekove, navratio u apoteku, kupio što je mogao, a i ukučani su mu uvijek pripremili što je tražio. Brzo je prošao kroz selo, spakirao stvari i otišao. Uza sve to uvijek je imao municije i oružja. Znali su kamo to nosi, ali mu nikada nitko o tome nije postavio pitanje. Sam nije ništa o tome govorio.

Samo jednom prilikom došao je kući s jednom djevojkom, koja je bila vrlo lijepa i draga, razgovorljiva i prijazna. Nije rekao je li mu to djevojka, ali se to naslućivalo. Nikada više, na žalost, ona nije došla.

Kuća Mesarićevih, a posebno postolarska radionica, bila je zgodno mjesto za prikupljanje i slanje partizanske i partijske pošte, a bila je tu i kurirska veza, pogodno mjesto u koje nitko nije sumnjao. Članovi obitelji surađivali su s NOP-om, a ljeti 1943. godine morao je i stariji brat Milan u partizane, jer u mjestu više nije mogao ostati. Otac je mislio da na njega neće pasti nikakva sumnja, ali su ga ubrzo zatvorili zbog sinova. Ipak, imao je sreću, pa se nekako uspio izvući iz zatvora, otići u partizane i od tada je i on bio stalno odvojen od kuće. Zbog toga je kuća jako stradala. Sve stvari bile su razvučene, a prozori porazbijani. Srećom, kuća nije spaljena, ali od stvari se malo našlo; samo ono što su susjedi sačuvali.

Ivica je posljednji puta bio kod kuće ili, bolje reći pokušao doći kući, 14. veljače 1944. godine, s namjerom da posjeti svoje. No, u tome nije uspio. Upravo su nailazile ustaše i morao se povući u Veliku Trešnjevicu. Tu se našao sa svojim koji su bili kod obitelji Stojana i Veljka Utješinovića. Vremena za zadržavanje nije bilo. Morao je brzo natrag. Od tada više nikada nije vidio nikoga svoga, jer je za nešto više od mjesec dana smrtno stradao.

U listopadu 1943. godine osnovan je u Pitomaci NOO, čiji je jedan od osnivača bio Milan Mesarić, brat Ivičin, a otac Adam, bio je član tog odbora. Odbor je uspješno djelovao na prikupljanju podataka o neprijatelju, opskrbi hranom i opremom za partizane, a, zahvaljujući njegovoj aktivnosti i pomoći mještana Pitomache i okolnih sela, željeznička pruga na ovom dijelu bila je u stalnom prekidu od rujna 1943. do ožujka 1945. godine.

O liku Ivica Mesarića, učitelja u Donjim Bazijama, razgovarao sam s Dragom Kesteljijem, koji ga je osobno poznao već od samog dolaska u selo, a kasnije je s njim i surađivao u organizaciji SKOJ-a. On mi je ispričao: »Čačavica, mjesto u kojem sam tada živio i Donje Bazije, u kojima je Ivica Mesarić radio kao

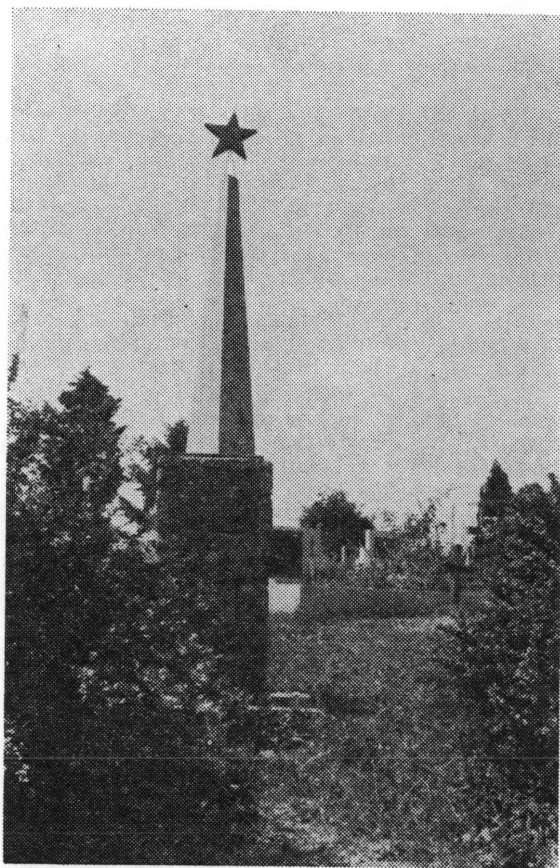

Mjesto gdje je nađeno tijelo Ivica Mesarića poslije napada ustaša na Čačince 29. ožujka 1944. godine

učitelj, nisu međusobno daleko. Ivicu sam iz viđenja upoznao ubrzo po njegovu dolasku u selo. Bio je vezan za rad u školi i oko škole, jer mu je to bilo prvo radno mjesto, ali se vrlo brzo upoznao s ljudima u selu i uspostavio kontakte; zbližio se s ljudima, a to mu je kasnije mnogo pomoglo. Imao je sreću da je u istoj školi radila i žena upravitelja škole Dretvića, koji je u to vrijeme bio u vosjci kao aktivni domobranski natporučnik ili satnik. Ona je bila vrijedan radnik i otvoreni pristaša NOP-a, čak možda malo prenatraglašeno i preotvoreno za ono vrijeme. Kasnije je zbog toga stradala. Ovo dvoje radnika u istoj školi i njihove osobine kao ljudi: čvrsta opredjeljenost za NOP, mladost i aktivnost, stvarali su kod mladih ljudi želju da s njima surađuju. Ivica je to vješto i znalački koristio. Obilazio je sela, surađivao, okupljao mlade, pomagao im. Tako su se ubrzo u selima stvorile grupe, a kasnije i organizacije SKOJ-a. Takva njegova

aktivnost dovela je i do stvaranja SKOJ-a u Čađavici u proljeće 1943. Tada sam s njim počeo surađivati i na tom polju. Naša politička opredjeljenost i rad omogućili su mi da ga bolje upoznam i kao čovjeka. Radio je ilegalno, drugačije i nije mogao, niti smio. Kroz te dvije godine njegova rada i djelovanja u školi i selima poboljšana je svaka aktivnost. Svi su ga znali, svi su o njemu govorili. Vjerovali su u njegove riječi, jer su imali ogromno povjerenje u njega. Ta velika aktivnost nije mogla proći nezapaženo ni kod ustaša. Osjećali su oni da se negdje nešto kuha, ali nisu odmah znali gdje. Nisu ni slutili da je to u školi i da je to aktivnost »njihovog« službenika. Dok su to otkrili i saznali bilo je kasno. Bližio se kraj školske godine 1942/43. i već je bio lipanj. Ivica je osjetio da ne smije duže ostati. Oprostio se sa svojim učenicima i krenuo u partizane. Vrijeme je to kada se na tom području stvara narodna vlast. Žandarmerijske stanice sve češće gore, narodna vojska je sve bliže, sve je jača. Tu postoji već poluoslobodeni teritorij. Ivica, kao dobar poznavalac prilika u selima, a i kao sposoban agitator, sada radi i kao partijski funkcionar na području kotareva Podravska Slatina i Donji Miholjac na daljnjoj organizaciji ustanka, pridobivanju ljudi za pokret, stvaranju partijskih i skojevskih organizacija, prikupljanju materijalne pomoći i odlasku ljudi u partizane. Iako je u partizanima ne odvađa se od naroda i sela, čak štoviše još se jače veže uz njih. To mu je sada mnogo pomoglo. Kao intelektualac imao je veliki ugled na tom području pa su i rezultati iza njegovih aktivnosti bili vidni. Isticao se blagošću, mirnom naravi, finim pristupom, pa je to kod velikog broja ljudi ostavljalo upečatljiv dojam koji je utjecao na njihova opredjeljenja. Valja znati da je u to vrijeme neprijateljska propaganda bila vrlo jaka, da ljudi nisu bili baš dobro obaviješteni o događajima, pa mnoge stvari u organizaciji pokreta nisu bile baš jasne. Tu jaku propagandu i neobaviještenost stanovništva mogli su razbiti, i ljude uvjeriti u istinu, samo vrsni politički radnici, ljudi kojima je narod vjerovao, koji su mogli razuvjeriti i dokazati, do temelja demantirati i raskrinkati laž. Ivica je bio takav i mnogo je učinio. Tako temeljito, i s puno uspjeha, obrađivan teren u listopadu 1943. godine praktično je bio slobodan teritorij. U to vrijeme obavljaju se pripreme da se od grupa partizana koje su bile na ovom teritoriju, i postojeće čete, formira Podravski bataljon. Zahvaljujući svome radu, velikim uspjesima u njemu, odnosu prema ljudima, poznavanju kraja, odanosti NOP-u i obrazovanju, za političkog komesara tog bataljona došao je Ivica Mesarić.

Za vrijeme svog boravka u Donjim Bazijama Ivica je bio član SKOJ-a, ali je već u to vrijeme, a i kasnije, obavljao zadatke Partije, jer je u to vrijeme razlika u radu tih organizacija bila vrlo mala. U Partiju se teško primalo, dugo provjeravalo, pa je vjerojatno i Ivica

Spomenik palim partizanima i žrtvama fašizma na groblju u Čačincima

primljen u Partiju dolaskom u jedinicu, što se opet potvrđuje njegovim dolaskom za političkog komesara bataljona.

Novoformirani Podravski bataljon djelovao je na području tog dijela Slavonije, pa je tako 28. ožujka 1944. godine došao u Čačince s namjerom da se u tom selu održi miting i izvrši agitacija za NOP. To je trebao biti i dan odmora pred naredne zadatke. Tog dana, uz Podravski bataljon, u mjestu su se nalazili i Specijalna četa, Komanda mjesta i Općinski komitet. Na mitingu koji je zakazan za večernje sate i uspješno održan, govorila je jedna drugarica, član Okružnog komiteta Našice. Po završetku mitinga na kojem je nastupila i amaterska gru-

pa s programom, nastavljeno je narodno veselje koje je potrajalo dugo u noć.

U ranim jutarnjim satima počeo je iznenadni napad neprijatelja na Čačince. Umorni partizani, još sneni od prvog sna, brzo su poskali i potčrali na zbornu mjesto, koje je bilo pred školom u kojoj ih je većina i spavala. Brzo je dogovoreno povlačenje. Pojedine grupe krenule su u proboj pravcem Bukvika i Donjih Pištana, prema šumama i brdima Papuka. No u tom pravcu nije se moglo. Jake neprijateljske snage postavile su zasjede na svim mogućim prolazima. Partizani su se morali vratiti. Sada je svaka grupa zasebno tražila prolaz. Neke grupe ponavljaju napade i probijaju se, druge prodiru uz željezničku prugu prema Vranovcu, a grupa u kojoj je bio Ivica Mesarić pokušava prodrijeti u pravcu Podravine. Na toj strani nalaze se jedna pustara i nekoliko šumaraka. Domoći se rubova tih šumaraka, uz dobro poznavanje terena, značilo je spas. Grupa kreće odvažno i silovito. Probija se kroz prve zasjede i izlazi na čistinu prema pustari. Na toj čistini dočekuje ih uraganska puščana i mitraljeska vatra. Povratka više nema. Mora se naprijed, jer jedino se tamo i može. Partizani jurišaju i probijaju se uz velike napore. U tim okršajima ostao je ranjen i politički komesar bataljona Ivica Mesarić. To nitko u tim trenucima ne primjećuje. Iako teško ranjen, izrešetan mecima, on ne gubi prisebnost, uvlači se u grmlje, u jednu dolinu uz potok. Tu je bio gotovo siguran da ga ustaše neće naći. Na tom mjestu ostao je više od dva dana dok ga nakon neprekidnog traganja nisu našli njegovi drugovi. Pomoć je kasno stigla. Teške rane i veliki gubitak krvi učinili su svoje. Ivica je bio mrtav. Kraj njegovoga tijela nađeni su šmajser i torbica s dokumentima, što je bio još jedan dokaz da ga ustaše nisu uspjele naći.

Što se sve zbivalo dok su partizani mirno i sigurno pripremali miting i zajedno sa stanovništvom Čačinaca veselili se svojim pobjedama?

Po dolasku partizanskih jedinica u Čačince, mjesto koje je slovilo kao sigurna partizanska baza, iako je u njemu bilo nešto domaćih ljudi naklonjenih ustašama, na prilazima od Podravske Slatine i Orahovice postavljene su straže. Za tako slabo osiguranje bilo je više razloga. Dobro se i sigurno znalo da ustaše nikada noću ne napuštaju svoje sigurne bunke. Drugi element koje je uvažavan bilo je sigurno obavještavanje naroda o kretanju neprijatelja. Udaljenost od ustaških utvrda bila je prilično velika, a u izdaju nitko nije vjerovao. No, ovaj puta kao da se sve urotilo protiv narodne vojske. Očevici i sudionici na mi-

tingu prisjećaju se da je toga dana u Čačincima bilo mnogo ljudi, a među njima i nepoznatih osoba, ali se tome nije poklanjala osobita važnost, jer se htjelo postići da mitingu prisustvuje što više ljudi. Zbog toga je ulaz u Čačince bio slobodan. Partizansko rukovodstvo i civilne vlasti bili su sigurni da se ništa ne može dogoditi, jer do tada takvih slučajeva nije bilo. I dok su partizani mirno pripremali miting u večernjim satima iz Podravske Slatine, Đurđevca i čak Donjeg Miholjca, privukle su se tri satnije ustaša. Tokom noći dok su se ljudi malo kretali, uz pomoć domaćih izdajnika ustaše su se uvukli u selo. Na svim putovima i prilazima prema Papuku postavili su jake i dobro utvrđene zasjede, a zatvorili i odstupnicu prema Podravini. Čekali su da završi miting i narodno veselje, da se selo smiri i zaspi, a onda su u samo svitanje 29. ožujka 1944. godine, izvršili iznenadan napad sa svih strana. Ni uz brojčanu premoć i bolje naoružanje oni ne bi uspjeli u tome bez pomoći izdajnika, koji su im morali pokazati prilazne puteve i odstupnice partizana prema Papuku. Izdaja je postojala i to se može sa sigurnošću tvrditi.

U strahovitom okršaju partizanske grupe tražile su izlaz. Bilo je teško prodrijeti kroz dobro utvrđene neprijateljske zasjede, ali se većina partizana ipak uspješno probila. U ovom teškom sukobu poginulo je više od trideset partizana, pet članova NOO Čačinci, a trinaest ljudi je toga dana ubijeno ili zaklano u divljanju ustaša.

Kada je borba s partizanima završena i kada je prestala potjera za njima, ustaše, nezadovoljne svojim podlim napadom, vratile su se u selo da se obračunaju s mještanima. Tokom cijelog dana, do kasnih popodnevni sati, pretraživali su dvorišta, kuće, štale i štagljeve tražeći bilo koga da mu se osvete. Sve koje su nalazili tukli su i mučili, rezali im pojedine dijelove tijela, silovali, klali i ubijali. Tek oko 16 sati počeli su povlačenje.

Promatrajući povlačenje ustaša iz pravca sela Crnca, grupa partizana koja je prodrla prema Podravini i u kojoj je bio Ivica Mesarić, primijetila je da vode njegovoga konja. Svi su odmah znali da mu se nešto dogodilo. Krenuli su u potragu za svojim komesarom. Slijedećeg dana mještani i partizani skupljali su tijela svojih mrtvih drugova. Tražili su Ivicu, ali su ga našli već mrtvog. Iskrvario je od zadobivenih rana. Sve partizanske borce i žrtve ustaškog divljanja sahranili su u jednu grobnicu na mjesnom groblju. Na tom mjestu podignut je kasnije i spomenik.

Na inicijativu organizacije SUBNOR-a mjesta Pitomača 1953. godine posmrtni ostaci Ivice

Mesarića, prenijeti su iz Čačinaca u rodno mjesto Pitomaču i sahranjeni uz sve vojne počasti u zajedničku spomen-kosturnicu u središtu mjesta. Na spomeniku stoji spomen-ploča s njegovim imenom.

Zahvaljujući Odredu izviđača u Pitomači koji nosi ime Ivica Mesarića i autoru ovih redaka, došlo je do suradnje ovog odreda s Odredom izviđača »Bratstvo-jedinstvo« iz Čačinaca kao i do suradnje organizacija SUBNOR-a ovih mjesta, pa je mjesto na kojem je nađeno tijelo Ivica Mesarića trajno obilježeno.

Danas, s ponosom, njegovo ime, uz Odred izviđača u Pitomači, nose po jedna ulica u Pitomači i Čačincima. Tako je ime mladog učitelja, političkog komesara NOVJ-a trajno ušlo u povijest njegova rodnog kraja, a on je svoju dužnost prema domovini i svoj zadatak dan samome sebi odabiranjem svoga zvanja, ispunio na najbolji mogući način.

Svi podaci o Ivici Mesariću, skupljeni i ovdje objavljeni, dobiveni su od ljudi koji su ga osobno poznavali, s njim živjeli i radili. Mnogi detalji već su zaboravljeni, jer sjećanja s vremenom blijede. Zato zahvaljujem svima koji su mi na bilo koji način pomogli da dođem do dragocjenih podataka za njegovu biografiju. Bit ću zahvalan i svima onima koji će mi se na bilo koji način javiti s namjerom da sliku o Ivici Mesariću upotpune novim detaljima.

IZVORI:

1. »Za slobodu« — učitelji, nastavnici i profesori Hrvatske poginuli u NOR-u, Zagreb, 1955, uredio Tomo Žalac
2. Razgovori s Dragom Kesteljijem iz Orahovice, Ivkom Brezović-Mesarić iz Karlovca, Gizelom Mesarić iz Zagreba, Bogdanom Đukićem i Dragoljubom Maglaićem iz Čačinaca te Slavkom Majnom, Ivanom Kosom, Slavom Prepelec, Slavom Švarbić i Slavkom Dijakovićem, svi iz Pitomače.
3. Bilješke iz razgovora s osobama koje su pomogle u traženju podataka ili dale samo poneki detalj.